

De Plaatsnamen op -ake(n)

door JAN LINDEMANS

De Nederlandse toponymie kent enige namen op -ake(n), over 't algemeen niet ver van de taalgrens gelegen en die men, sedert KURTH (1), gewoonlijk bij de afleidingen op -acum rangschikt. Alleen MANSION, in zijn laatste werk (2), deelde, zover ik weet, deze zienswijze niet.

De volgende gemeentenamen werden reeds herhaalde malen behandeld, o. a. door MANSION (*Voornaamste Bestanddeelen*) en CARNOY (*Dictionnaire*), naar welke werken wij verwijzen voor de oudere vormen. Het zijn :

In Oost-Vlaanderen : Semmerzake (O 33), Rozenaken (O 33),

In Brabant : Oudenaken (O 254), Vissenaken (P 104), Kortnaken (P 106), Geldenaken (P 207),

In Belgisch Limburg : Montenaken (P 214), Lanaken (Q 88),

In de Provincie Luik : Sippenaken (Q 210),

In Luxemburg : Bastenaken.

Er zijn echter een aantal gehucht- of hofnamen, met hetzelfde suffix, die tot dusver aan de aandacht van de plaatsnaamkundigen ontsnapten :

(1) *Frontière linguistique*, I 469-521.

(2) J. MANSION, *Voornaamste bestanddeelen*, passim i. vv. ; over de -acu-namen zie nog : A. CARNOY, *De plaatsnamen met -acum in het Vlaamsche land*, *Verl. en Meded. K. Vla. Acad.*, 1933, bl. 26 ; A. VINCENT, *Les noms de lieux de Belgique*, nrs. 78 en 94 ; A. CARNOY, *Dictionnaire*, i. vv. ; K. ROELANDTS, *Bijdrage tot de studie van de Vlaamsche -acuinamen*, in *Feestbundel H. J. van de Wijer*, I, 289 vlgg. ; M. GYSSELING, *Lijst van Oostvlaamse -(i)aco-namen*, in *Mededelingen Ver. Naamkunde Leuven*, XXVI (1950), 18-19.

In Oost-Vlaanderen : **Poolnake**, voorm. hof en klein gehucht te St.-Lievens-Houtem (O 47) : ca 1425 *ter stede te poolnake*, — *van den putte te poolnake*, — *van lande te poolnake*, J. LINDEMANS, *Plaats- en Persoonsnamen in oude Cijnsboeken*, bl. 25 (1).

Poolnake, gehucht te St.-Maria-Lierde (O 209) : *Poelenack*, GUYOT, *Dictionn. des Communes, Hameaux, etc. de Belgique*; *Polenackstraat*, mod. kad. van St.-Martens-Lierde.

Tiesnake, te Nukerke (O 202) : *Tiesnaeke*, mod. kad.

In Brabant : **Poolnake**, voorm. klein gehucht te Wolvertem (O 70) : 1385, 1400, 1407 *Polenacke*; 1402 *Polenecke*; 1560 *Poelneckerstrate*; 15^e-16^e eeuw *Poelnack-*, *Poelneckstrate*; 17^e e. *Polnack-*, *Polneckstraete*; thans *Palingstraat*; J. VAN HOVE, *Toponymie van Wolvertem*, dissertatie Leuven, 1928.

Poolnake, plaats te Borchtlombeek (O 160) : 1577 *aen de polenecke*; 1612 *de polckvijvere*; 1671 *de polenack weyde*, *poleneck weyde*, *poleneck vijver*; 1712 *poeluckweyde*; eigen excerpten uit de schepengriffie van Borchtlombeek.

Hoesnake, gehucht te Pepingen (O 244) : 1470-87 *près Hosenake*, *les mesures de Houssenaque*, — *pasturaige à Housenacque*, — *le bois de houssenaque*, Fiefs d'Enghien, RAB, Rekenkamer nr. 19736; 1640 *te Hoesnacke*; 1723 *te Hoesenaecken*, Schepengriffie Pepingen; het *Hoesnakenbos* ligt op Bellingen.

Wanake, voormalig slot te Bellingen (O 278), naast Hoesnake : 1256 *le wannake*, VERKOOREN, *Chartes de Brabant*, nr. 12; 1431 *la Wanaque*, EVERAERT en BOUCHERIJ, *Gesch. van Klein Waalsch Brabant*, bl. 6.

Montenaken, gehucht van Rillaar (P. 35), GUYOT.

Belsenaken, voorm. hof te Herent (P. 84) : 1262-79 *Willelmus de Belsnake* of *Belchnake*, schepen van Herent; 15^e-18^e eeuw *passim Belsenaeckstrate*.

Vinake, gehucht van Opvelp (P 139) : *Vinaxschen weg*, POPP; Romaanse vormen : 1786 *op de venave*; 1709 *op den venaust*, excerpten VAN DYCK, uit de oude schepengriffie.

Oetsenaken, gehucht van Oplinter (P 147) : 1359 *Walterus de Oetsenaken*; 1398 *Gysbrecht van Oetzenaken*, schepen van Oplinter; 1484 *t'Oetsnaecken*, excerpten DE RIDDER; *Utsenaken*, mod. kad.

Attenaken, gehucht van Hoegaarden (P 152) : 1490 *Lambrecht van Attenake*, te Hoegaarden, RAB, arch. OO Leuven nr. 1582;

(1) De aldaar door ons voorgestelde verklaring van die naam dient herzien te worden in het licht van onze nieuwe bevindingen.

Attenacken straet, mod. kad.; willekeurig *Attenaken*, C. BUVÉ, *Hageland's Gedenkschriften*, IX (1915), 212.

In Nederlands Limburg : **Beutenaken**, **Etenaken**, **Pesaken** en **Slenaken**, in de Geul- en Gulpdalen, vermeld, zonder meer, door H. HARDENBERG, *Limburgse plaatsnamen en hun betekenis voor het oudheidkundig bodemonderzoek*, in *Publications de la Soc. Hist. et Arch. dans le Limbourg*, dl 83 (1947), 224.

Het valt dadelijk op dat al deze namen uitgaan op *-nake*, uitgezonderd alleen *Semmerzake* en *Pesake*.

Zij vormen geen compacte groep, maar liggen verspreid, van de Schelde tot Aken, in een betrekkelijk smalle strook, aan de Taalgrens, gemengd onder andere *-(i)acum*namen, waar de uitgang al vroeg verdofte tot *-ike*, *-ik*, *-eke*, *-ek*, *-k*, *-que* (in Frans-Vlaanderen), eventueel ook tot *-rijk* en *-ie* in het Oosten tot *-ich*, *-ch*. Aldus vindt men *Oudenaken* en *Hoesnake* in de buurt van *Lennik* en *Gooik*; *Kortenaken* en *Vissenaken* bij *Vertrijk* en *Kumtich*; *Lanaken* en *Sippenaken*, bij *Kessenich* en *Sinnich*.

SCHÖNFELD (1) heeft een eerste verklaring voor deze anomalie voorgesteld, nl. door een Romaanse invloed die het accent op de slotlettergreep zou verschoven hebben. MANSION (2) heeft deze hypothese verworpen op grond van de evolutie van de *-acum*namen in de vroeger Dietse streek van Noord-Frankrijk, waar de Romaanse invloed zich sterker had moeten laten gelden, en waar de klinker van het suffix nochtans helemaal verdween (b. v. *Ausques*, *Mentques*, *Setques*, *Wisques*, enz.); ook van de Nederlandse vormen van *Ronse* en *Schoorse* (*Schorisse*), die in het Frans *Renaix* en *Escornaix* geworden zijn (3); hier was de Romaanse invloed klaarblijkend en nochtans heeft

(1) *Tijdschrift Leiden*, XXXVI, 174 vlgg.

(2) J. MANSION, *Oud-Gentsche Naamkunde* (1924), 218.

(3) Zie ook hierover F. DE TOLLENAERE, *Iets over de naam Ronse*, HCTD, XIV (1940), 43, en de opmerkingen hierbij van CARNOY, *ibid.*, 53.

die de Nederlandse accentuering niet beïnvloed. Men zou hier nog kunnen aan toevoegen dat, in het aangrenzende Romaanse gebied, het Gallo-Romeinse *-aco-* uitkwam op *-ai* en *-y*, en niet op *-ac*, zoals in Zuid-Frankrijk. In 1924, bij de publicatie van zijn *Oud-Gentsche Naamkunde*, was MANSION nog geneigd in de *-akennamen* een normale evolutie te zien van vierlettergrepige namen, met het hoofdaccent op de eerste lettergreep en een bijaccent op de voorlaatste; hij citeert daarbij: Altenaken, Kortnaken, Montenaken, Rozenaken, Semmerzake, Sippenaken, Visse-naken. Maar deze verklaring gaat niet op: de meeste *-(i)acumnamen* waren aanvankelijk toch vierlettergrepig; waarom zou *Cortoriacum* dan ook niet Kortnaken ge-worden zijn?

MANSION moet dat zelf wel ingezien hebben, vermits hij in zijn volgend werk, *Voor naamste Bestanddeelen* (1935), deze theorie laat varen en een nieuwe verklaring voorstelt; ook omdat hij geen Keltisch bestanddeel kon vinden in het eerste lid van vele van die samenstellingen. Hij meende dan dat het waarschijnlijk Germaanse namen waren, waarin *-ake* hetzij het Mnl. *hake* zou kunnen zijn, een woord dat met de betekenis „zandbank” aangetroffen wordt; hetzij Nl. *haak*, „hoek”. Men ontgaat niet aan de indruk dat MANSION deze etymologieën als „noodoplos-singen” beschouwde, om er toch maar iets op te vinden. Wij mogen er in alle geval uit besluiten dat de namen op *-aken* niet zonder meer als ontstaan uit primitieve Gallo-Romeinse *-acu-*namen zijn te aanvaarden.

Zijn andere verklaringen mogelijk? Wij willen dit in deze bijdrage onderzoeken en daarbij ook de niet tot gemeentenamen gegroeide toponiemen hun woord laten medespreken.

1. Bastnaken (Bastnach) en Geldnaken mogen alvast

uit de lijst wegvallen : het waren zeker geen *-acu*-namen. De oudere vormen wijzen op primitieve samenstellingen op *-unjo*, **bastunjo*, **geldunjo*, waaruit regelmatig *Bastogne* en *Jodogne*. Het suffix *-aken* of *-ach* werd er aan toegevoegd door een naburige anderstalige volksgroep. Deze voorbeelden zijn echter leerrijk omdat zij, eens te meer, het labiel karakter van toponymische achtervoegsels aan het licht brengen. Hetzelfde verschijnsel kan zich elders voorgedaan hebben.

2. In een tweede reeks verraadt de Germaanse persoonsnaam, die er in schuilt, dat zij niet in de Gallo-Romeinse tijd kunnen ontstaan zijn, maar uit de Merovingische periode of zelfs nog later dagtekenen. Het is immers genoeg bekend dat *-acum* nog lange tijd productief bleef, in Noord-Gallië, na de stichting van het Frankrijk (1). Als Romaanse doubletten vindt men dan namen op *-ignies*, *-egnée* (b. v. Rozenaken-Russeignies ; Montenaken-Montegnée, Montigny), die ook meestal afleidingen zijn van Germaanse persoonsnamen. Tot deze reeks behoren : **Attenaken**, **Belsnaken**, **Lanaken** (12e eeuw *Lodinaken*), **Rozenaken**, **Tiesnake**, waarin het niet moeilijk is Germaanse familiere naamvormen *Atto*, *Baldso*, *Hrodso*, *Hlodo*, *Thiedso*, te herkennen. Ook **Montenaken** behoort bij deze namenlaag, al zullen we hier, met *CARNOY*, een gewoon Mlat. appellatief **montanea*, „berg”, als bepalend bestanddeel aannemen.

Al deze namen lijken ontstaan te zijn in een zelfde periode, misschien in de vroege Karolingische periode, toen het Latijn nog de enige officiële schrijftaal was. Misschien waren de naamgevers Romanen, maar noodzakelijk was dit niet. In de Romaanse volkstaal evolueerde het suffix

(1) A. LONGNON, *Les noms de lieu de la France*, bl. 82-84.

verder tot *-ignies* (1), bij de Nederlands sprekenden tot *-enaken*. SCHÖNFELD had het dus niet mis voor wanneer hij de schijnbare anomalie van deze namen toeschreef aan een Romaans accent op de voorlaatste lettergreep. Maar dan moet het ook duidelijk zijn dat we hier met geen oude Gallo-Romeinse namen te doen hebben, waarvan de uitgang reeds een ander uitzicht had gekregen.

3. Een derde reeks *-akenamen* heeft een geheel andere oorsprong.

Wanake is de, sedert lang, verdwenen naam van een kasteel dat de heren van Edingen lieten bouwen te Bellingen, op de uiterste grens van het voormalig graafschap Henegouwen, vlak bij het gebied van de hertog van Brabant. Dit *Wanake* wordt vermeld in een leenaangifte van Zeger van Edingen, aan de hertog van Brabant, in 1256 (2). De naam is natuurlijk veel ouder dan het kasteel en moet eerst gegeven worden zijn aan een boerderij. Wij treffen hier inderdaad de normale Nederlandse vorm, van elders echter niet bekend, van de hybridische samenstelling **wanaticum*, het *wanagium* van DUCANGE, dat in het Frans *gagnage* werd. De betekenis er van is : „grote boerderij, winning”, zoals Mnl. *winne* hetzelfde is als Frans *gagneur*, „pachter”. Dit *wanaticum* moet alhier ingevoerd

(1) Over de namen op *-ignies*, die vooral talrijk zijn in Henegouwen, zie KURTH, *Front. ling.*, I, 323-336, en VINCENT, *Les noms de lieux de la Belgique*, 81-83. Door suffixverwisseling komt *-ignies* ook voor bij Waalse doubletten van *-ingen-* en zelfs van *-ingahem-*namen. Zie PETRI, *Germanisches Volkserbe*, 766.

(2) VERKOOREN, *Chartes de Brabant*, nr. 62. — COLINS, *Histoire des choses les plus mémorables advenues depuis l'an 1130*, Mons, 1634, schrijft hierover : „Englebert second (heer van Edingen) residet le plus du temps en son chasteau qu'il avoit fait bastir, nommé *Wanake*, en la paroche de Bellinghe, près du bois de *Houssenake*, au bout de ceste grande pasture de Beringhe, jadis vivier, les vestiges duquel chasteau se voient encor aujourd'hui par le circuit du fossez.”

geworden zijn door een Romaans landeigenaar en wel in de originele Mlat. vorm, voordat het suffix *-aticum* een verdere Romaanse evolutie ondergaan had, vermits het woord de normale Nederlandse ontwikkeling heeft door-gemaakt : **wanaticum* > *wanateke* > *wanake*. Dit brengt ons, voor het ontstaan van de naam, wellicht tot het begin van de 9^e eeuw.

Uit dit voorbeeld, waaraan ons dunkens niet kan getwijfeld worden, blijkt dat *-ake*, in sommige gevallen, uit *-aticum* ontstaan is. Laten we dan onderzoeken of nog andere *-akenamen* op deze wijze kunnen verklaard worden.

De eerste die zich aanbieden zijn **Kortenaken** en **Vissenaken**. De eerste naam werd door CARNOY (*Dict.*, i. v.) terecht afgeleid van Mlat. *cortina*, „kleine boerderij”. Voor de tweede neemt hij zijn toevlucht tot Mlat. *vicinium*, „buurt”; beter ware, dunkt ons, *vicinus*, „buurman”. Met het suffix *-acum* verklaart hij Kortenaken als „propriété près de l'enclos” en Vissenaken als „hameau dans un écart”, twee interpretaties die nogal gewrongen lijken. Veel eenvoudiger wordt het wanneer men uitgaat van een samenstelling op *-aticum*, met de collectiefbetekenis : **cor-tinaticum*, „gehofte, gehucht”, **vicinaticum*, „gebuurte”. Het laatste is het gewoon Frans appellatief *voisinage*, dat in de Waalse toponymie verschijnt als *vinage*, ook in samenstellingen, b. v. *Mauvinage*.

Dit stelt ons echter voor een moeilijk probleem. Het is duidelijk dat **vicinaticum* in gebruik kwam toen de *c* reeds *ts* uitgesproken werd, zoniet moesten we uitkomen op *vikenake*. Een spoor van de *ts*-uitspraak vindt men wellicht nog in 1226 *Vescenaco*, al hebben we reeds 1214 *Vissnaken*, 1226 *Vissenake*, ca 1226 *Vesnake* (1). Daarnaast

(1) DEWOLFS, *Romaansche invloeden te Vissenaken*, in *Eigen Schoon & De Brabander*, XXVI (1943), 44 vlgg. — DEWOLFS aanvaardt de verklaring van VINCENT, *Les noms de lieux de Bel-*

zijn er andere en oudere vormen zonder *s* : 1147 *Fennacke*, 1186 *Fennache*, 1217, 1219, 1223, 1229 *Fenaco*, nog in 1290 *Faenaco*. DEWOLFS, die het probleem bestudeerde l.c., schrijft het wegvallen van de *s* toe aan een Romaanse invloed, die zich zou hebben laten gelden na de Nederlandse evolutie die uitkwam op *visnake*, hetzij in de 10^e eeuw. Inderdaad, in de tijd die onmiddellijk volgde op de invallen van de Noormannen en de ontvolking van het noordelijk gedeelte van het land, moet, in Brabant, een vooruitschuiving van de Romaans sprekende bevolking uit het Zuiden geschied zijn, waarop wij elders reeds de aandacht gevestigd hebben (1). Daar ook in Waals *vinage* en *vinave* de *s* weggevallen is, zouden we moeten aannemen dat zulks voor 1147 (*Fennacke*) geschied is, al heeft het Waals de *s* behouden, tot op heden, voor andere medeklinkers (*chateau*, *teste*, *mestier*, *response*, enz.) (2). Wij mogen dan *Fennake* als een Waals doublet beschouwen van *Visnake*, te meer daar in de buurt, te Opvelp, nog dichter bij de taalgrens, een klein gehucht *Vinake* bestaat, met dan weer een ander Waals doublet *Vinave* (uit **vicinavus*, met suffixverwisseling *-ave-*, *-au-*, voor *-age*) : 1786 *op de venave*, 1719 *op den venaust*, naast *Vinack*. Hiermede vervalt de moeizame etymologie van MANSION, *Vn. Best.*, 164 : „substitutie van *viss-* (bunzing) voor *ven-* (moeras), om onbekende reden”.

Hoesnake, te Pepingen, en **Oetsenaken**, te Oplinter, lijken homoniemen te zijn. Het is moeilijk in het bepalend lid een persoonsnaam te zien. *Udso* is een Duitse familiere vorm van een *ôd*-naam, waarvan de normale Oudneder-

gigue, 67, waarbij een **Fescenniacum*, van Lat. pers. n. **Fescennius* vooropgesteld wordt.

(1) J. LINDEMANS, *Toponymische verschijnselen cartographisch behandeld*, I, 12; — *Abnormale gevallen bij Brabantsche heemnamen*, in *Album R. Verdeyen*, 278-280.

(2) L. REMACLE, *Le problème de l'ancien wallon*, 74.

landse vorm *Odsa* is (vgl. 1095 *Ocekerke* en de diminutief-vorm *Ozekin*) (1). Ten andere ligt Hoesnake in de onmiddellijke nabijheid van Wanake, zodat men de etymologie van beide woorden niet kan van elkaar scheiden : **wanaticum* en **ucinaticum*? (2). Men vindt echter in het Mlat. geen woord *ucin-* dat hier zou passen. Wel heeft de Franse toponymie een woord *ouche*, *hoche*, uit Mlat. *olca*, met de betekenis „omsloten stuk land” (VINCENT, *Top. France*, 311). Wij zouden dan moeten uitgaan van **olcinaticum*, „verzameling van blokken”. Maar in het Mnl. zou dit woord geleid hebben tot *outsenake*, waartegen eensluitend de vormen met *oe*, te Pepingen en te Oplinter, getuigen. Men zou ook kunnen denken aan een afleiding van Mlat. *ustiu-* (met gewone metathese *st > ts*), uit Lat. *ostium*, „poort”, en dan de betekenis „poortgebouw”.

Om de veelvuldigheid van het voorkomen van Poolnake (er zijn er ten minste vier) moeten we wederom aan een samenstelling met *-aticum* de voorkeur geven. Het gemeenschappelijk uitzicht van de aldus genaamde plaatsen is : laag, drassig land, waarin staande waters voorkomen. Het ligt dan voor de hand hierin een collectief van Onl. *pōl* te zien, verwant met *poel* en *polder*.

Ook Oudenaken (1164 *Haldenach*, *Haldenake*, 1169 *Haldenake*, 1210 *Haldenaca*, 1226 tot 1300 *Houdenaken*) kan zeer goed op een **haldinaticum* teruggaan ; een afleiding dan van Onl. **hald*, „hellend”, zoals MANSION, *Vn. B.* 55, vermoedde. De betekenis zou dan eenvoudig zijn „helling” (vgl. *winning*, naast *wanaticum*).

(1) *Oeselgem* kan niet als bewijs aangehaald worden ; zie MANSION, *Vn. B.*, 123.

(2) Er is aldaar ook een *Alvereie* dat, zoals Fr. *Aubray*, teruggaat op **albaretum* ; ook een Romaanse naam die alhier moet gegeven geworden zijn toen de groep *alb-*, in het Ofr., nog niet tot *aub-* geëvolueerd was, dus ook zeer vroeg ; vermoedelijk is het een tijdgenoot van Wanake en Hoesnake (J. LINDEMANS, *Toponymie van Bellinghen*, in ESB, XXXIV, 105).

Het is bekend dat *-aticu-*, in het Romaans, gediend heeft om een zeer groot aantal woorden op *-age*, dial. *-ège*, te vormen, waarvan er enige gemeentenaam geworden zijn : *Ernage* (uit **astanaticum*, collectief van **astana*, „droogoven”), *Grosage*, *Hautrage*, *Manage* (uit **mansionaticum*), *Maurage*, *Warsage*, *Hodeige*, *Wasseige*, naast appellatieven die soms ook als plaatsnaam aangewend werden : *béguinage*, *ermitage*, *marécage*, *pâturage*, *puvinage*, *rivage*, *vinage*, enz. Er werd reeds opgemerkt (1) dat het suffix *-age*, *-ège*, ook voorkomt als een ontwikkeling uit het Germ. collectiefsuffix *-itja* (2). Men kan aldus naast elkaar plaatsen de doubletten *Beert-Brages*, *Weerst-Warsage*, *Galmaarden-Gamerages*, maar ook *Haaltert-Hautrage*, *Meldert-Maurage* (*Melrège*) en mogelijk ook *Gorseem* (1064 *Grusmithis*)-*Grosage*. Ten aanzien van de regelmatigheid van dit verschijnsel aarzelde CARNOY (3) niet die namen voor oorspronkelijk Germaans te houden, wat wel juist zal zijn. Maar, opdat zulke nivellering kon tot stand komen, was het nodig dat, op een zeker tijdstip, in de volkstaal, *-aticu-* en *-itja* tot ongeveer gelijkkluidende vormen waren geëvolueerd, die met elkaar konden verward worden. Wij vragen ons dan af of het Waals en het Picardisch niet zeer vroeg een vorm *-idje* gekend hebben tussen *-aticu-* en *-edge*. Beschouwen we, b. v., het geval *Wasseige*, waarvan vormen 747 *Wasidio*, 814 *Wasitico*, bekend zijn. Daarnaast vermeldt VINCENT (*Top. France*, 401) een 854 *Wasaticum*, 1436 *Wasage*, voor een plaats die thans *Voisage* heet, in het dép. Moselle. De twee namen zijn

(1) A. CARNOY, *Dictionnaire*; — LINDEMANS, *Toponymie van Beert*, bl. 10.

(2) Dit suffix gaf, in het Nederlands, woorden op *-te*. Het mag niet verward worden met het meer productieve *-t*, ontleend aan Romaanse vormen *-idi*, *-uth*, *-oth*, van Lat. *-etum* (J. LINDEMANS, in *Feestbundel H. J. van de Wijer*, 1058-159).

(3) A. CARNOY, *Dictionnaire*, passim i. vv.

ongetwijfeld homoniemen, maar *Wasseige* is dan een hybride formatie, zoals *gagnage*, waarin Germ. *wasa*, Fr. *vase*, „modder”, en de naam werd niet gegeven door Germanen, maar wel door Romanen (1).

Wij menen te mogen besluiten dat de *-akennamen* in geen geval kunnen beschouwd worden als formaties uit de Gallo-Romeinse tijd. Het zijn laat-Latijnse (Merovingische of zelfs Karolingische) plaatsnamen, in het gemengd gebied ontstaan, waar zich later de taalgrens stabiliseerde, met een van deze twee suffixen : *-iniacu-* of *-aticu-*. Het is bovendien niet uitgesloten dat *-ake* eenvoudig toegevoegd werd om aan een Romaans toponiem een Nederlands uitzicht te geven (2).

(1) Een ander voorbeeld is *Gangida*, door A. WAUTERS, *Hist. environs de Bruxelles*, III, 721, vermeld uit een oorkonde van het begin der 14^e eeuw, maar blijkbaar aldaar opgehaald uit een veel ouder stuk, mogelijk uit de 10^e eeuw, vermits naast dit *Gangida* ook een *Ghisenbac* voorkomt, waarvan het archaisch karakter dadelijk opvalt. Deze oorkonde werd opgesteld ter staving van de oude rechten van de pastoor van Dworp op zekere kerkelijke tienden. Daar deze tienden in die tijd toebehoorden aan de H. Grafabdij van Kamerijk, is het mogelijk dat het originele bewijsstuk van de 10^e eeuw in de bisschoppelijke stad werd opgesteld. Dit *Gangida* of beter wellicht **gangidia* (waarmede het hof bedoeld wordt dat later te *Slangerberg* en te *Sollenberg* genoemd werd, zie LINDEMANS en THEYS, *Toponymie van Dworp*, nr. 105) lijkt ons een overgangsvorm te zijn tussen *wanicum* en *gagnage*. De overgang van *n* naar *ñ* (gemouilleerde *n*) is algemeen, naar het schijnt, bij de groep *-ni-* (NOËL DUPRÉ, *L'n mouillé en ancien picard*, in *Mélanges Jean Haust*, 127 vlg.) en een transcriptie *-ng-* voor *-gn-* heeft geen belang : doubletten van die aard zijn niet zeldzaam in het Picardisch (REMACLE, *Le problème de l'ancien wallon*, 44).

(2) Enkele namen bleven hier onbesproken. Wij geloven niet dat *Semmerzake* (815 *Cimbarsaca*) een uitzondering zou uitmaken, al is het een van de weinige namen die niet op *-ake* uitgaan. Indien in *Cimbar* werkelijk de volkernaam te herkennen is, kunnen we er toch geen Gallo-Romeinse stichting in zien want dan moesten we op *Kemmerzeke* uitkomen. De mogelijkheid blijft echter bestaan dat hier een man uit Jutland (Himmerland) aanlandde, in de tijd dat stamgenoten zich in Engeland vestigden, dus in de 5^e eeuw. En dan is een naam op *-ake* mogelijk.

Wij lieten hier ook onbesproken de vijf namen uit de streek

tussen Maastricht en Aken : **Beutenaken, Etenaken, Pesaken, Sippenaken** en **Slenaken**, omdat we over geen oude vormen van die namen beschikken en ook omdat we de plaatselijke toestanden niet kennen. *Beutenaken, Etenaken* en *Sippenaken* zouden persoonsnamen kunnen inhouden ; maar in *Pesaken* zullen we eerder *pesch, pascuum*, vinden (dus een **pascuaticum*) en in *Slenaken* hetzelfde toponymisch element dat in de Waalse namen *Sclayn, Sclée, Sclessin, Slins*, schuilt, **usclata*, „uitgebrand (land)” (zie over die namen CARNOY, *Dictionnaire*, i. vv.), een synoniem' dan van het in de Vlaamse toponymie bekende *gebernte*.
